

Vykdomoji santrauka

Kur mes gyvename...

Šių metų Skurdą patiriančių Europos žmonių susitikimo, surengto pirmininkaujant Čekijai, tema buvo „Kur mes gyvename, ko mums reikia“, o ją sudarė trys potemiai: aprūpinimas būstu, esminės paslaugos ir finansinė įtrauktis.

Savo atidarymo kalboje ponas Marian HOŠEK, Čekijos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo viceministras pabrėžė, kad finansinė atskirtis neigiamai veikia daugelio žmonių gyvenimą, ir kad nuo pernelyg didelio išskolinimo labiausiai nukentėjo pačios pažeidžiamiausios visuomenės grupės. Viceministro nuomone, vienas iš būdų šiai problemai spręsti būtų finansinis švietimas mokyklose. Hošek taip pat kalbėjo apie aprūpinimą būstu ir paramą nuomotojams, kurią dažnai teikia socialinės tarnybos. Jų atliekamas darbas sudaro dalį tų pagrindinių paslaugų, kurias būtina garantuoti visiems ir teikti kokybiškai, nes tik taip žmonėms galima padėti vėl tapti savarankiškais.

Savo kalboje ponija **Eva SZARVAK**, viena iš 7-ojo susitikimo delegatų, pirmiausia pastebėjo, kad nuo finansinės krizės kenčia visos valstybės narės, o šeimų, gyvenančių skurde, skaičius didėja, nes žmonės paranda darbo vietas, namus ir pajamas. Szarvak taip pat akcentavo, jog šis Europos susitikimas (Skurdą patiriančių Europos žmonių susitikimas – *vert. pastaba*) labai svarbus, nes tai „vienintelis forumas, kuriame išklausomos žmonių, gyvenančių skurde, problemos, suvokiamos jų patirtys“. Ji taip pat pabrėžė, kad su skurdu būtina kovoti vieningai.

Mums reikia... Stiprios visuomeniškos Europos

8-ojo susitikimo delegatai aiškiai išsakė savo norą, kad Europa, tapdama vis labiau visuomeniška, tuo pačiu taptų ir artimesne savo pačios žmonėms. Tam reikalingas dialogas, kuris padėtų sukurti naują visuomenės viziją. Delegatai pareiškė norį, kad ES veiksmuose labiau atsispindėtų Europos susitikimuose išdėstytos rekomendacijos. Jie taip pat pabrėžė, kad jau vargiai beatrodo, jog kova su skurdu ir socialine atskirtimi vis dar būtų ES prioritetas. Negana to, labai dažnai ekonominės krizės negandos ir bandymai kovoti su jomis nepakeliamai prislėgė žmones, kurie jau ir anksčiau kentėjo nuo nepritekliaus ir socialinės atskirties.

Aprūpinimas būstu

Delegatai norėtų, kad ES aktyviau siektų užtikrinti kiekvienam prieinamą padorų ir įkandamą būstą. Jie su džiaugsmu sutiko EPSCO tarybos sprendimą „benamystę ir su būstu susijusią atskirtį“ paskelbti svarbiausia 2009 m. Socialinės apsaugos ir socialinės įtraukties atviro koordinavimo tema. Tikimasi, kad tai paskatins valstybes narės spręsti problemas, susijusias su nesugebėjimu žmones aprūpinti būstais ir įkandamų būstų trūkumu, dėl ko vis labiau plinta benamystė. Su ja galima kovoti teikiant rimtą ir greitą paramą netekusiems namų, be to, reikia ieškoti ir taikyti priemones, kurios padėtų pagerinti prastas žmonių, turinčių nedaug pajamų, gyvenamojo būsto sąlygas. Delegatai išreiškė viltį, kad koncentravimasis į šią temą įtakos politinius pasiūlymus ir iniciatyvas, nukreiptus į būtent tokią tikrovę.

Delegatai jau „nebegali laukti“, nes visuomenė yra pakliuvusi į kritinę situaciją. Turi būti imtasi **skubių veiksmų**, padėsiančių patenkinti neatidėliotiną būstų poreikį, pvz., galima perimti niekieno nenaudojamus būstus ar reikalauti, kad nekilnojamo turto savininkai išnuomotų nenaudojamą nuosavybę. Delegatai kalbėjo apie tiesiog tragišką reiškinį, kai **mažos savivaldybės ir kaimai, pilni tuščių apleistų namų, virsta vaiduoklių miestais**. Dėl to nyksta pagrindinių paslaugų tiekimas, ir žmonės yra priversti migruoti į labiau urbanizuotas sritis. Tokiu būdu ribotas paslaugų tiekimas ten dar labiau apkraunamas.

Delegatai taip pat akcentavo, kad padorius būstus gauti be galo sunku **migruojantiems žmonėms ir Romų bendruomenėms**. Jie tiesiog **sukrėsti to, jog daugelyje valstybių ir toliau vyksta šių bendruomenių išskeldinamas** net ir iš tų prastos kokybės būstų, kuriuose jos šiuo metu gyvena, nesuteikiant jokios tinkamos alternatyvos. Tai žmonių diskriminacija, verčiant juos gyventi visiems kartu atskirtose teritorijose, kur paslaugos teikiamos tik minimaliai.

ES turėtų reaguoti į tokius reiškinius ir užtikrinti, kad esminės žmogaus teisės būtų gerbiamos visose valstybėse narėse. ES taip pat privalo padėti valstybėms narėms kaupti jų **socialinio būsto** atsargas ir tuo tikslu pasiūlyti savo **struktūrinius fondus**.

Pagrindinės paslaugos

Kalbėdami apie pagrindines paslaugas, delegatai sakė norį, kad galimybė naudotis energija būtų pripažinta fundamentalia teise. **Energijos poreikis yra esminis**, idant jį patenkinti, reikia valstybinių, o ne asmeninių sprendimų. Tiktai taip visiems bus galima užtikrinti įkandamą ir nenutrūkstamą paslaugų tiekimą. Delegatai džiaugėsi, kad energijos trūkumo problema buvo įtraukta į naująjį ES energetikos paketą, ir kad reikalaujama sukurti Nacionalinius veiksmų planus, turinčius padėti įveikti šią problemą. Jie nori žinoti, kaip bus užtikrinama, kad šalys imtųsi efektyvių priemonių kovoje su aukštomis energetikos kainomis, mažomis pajamomis ir energetikos neefektyvumu, ir koku būdu NVO ir skurstantys žmonės galės dalyvauti šio proceso monitoringe.

Be to, buvo nuspręsta, kad **vanduo taip pat turi likti viešuoju turtu**. Delegatai nori gyventi tvarioje aplinkoje ir primena, kad alternatyvios energijos gamyba galėtų pasitarnauti ir kaip naujas darbo vietas kuriantis sektorius. **Alternatyvios energijos gamyba turėtų sietis su vietinėmis bendruomenėmis ir padovanoti darbo galimybių tose bendruomenėse gyvenantiems žmonėms. Žmonių, kurie jau ilgą laiką yra bedarbiai, apmokymai taip pat neturėtų būti pamiršti** Atliekų perdirtimas taip pat yra sritis, kuri kuria daug naujų darbo galimybių, ir kurią galima plėtoti kartu su vietinėmis bendruomenėmis ir socialinėmis taupymo iniciatyvomis.

Efektyvus ir įkandamas viešasis transportas, vietiniai/lengvai pasiekiami socialinių paslaugų centrai (pvz., vaikų priežiūros tarnybos ir nedideli sveikatos priežiūros centrai), prieinama **informacija apie žmogaus teises, socialinių paslaugų tiekėjai, kurie atsižvelgia į vartotojų nuomonę** – visa tai padėtų užtikrinti, kad pagrindinės paslaugos atitiktų žmonių poreikius. Buvo akcentuojama aktuali tokių paslaugų dingimo iš kaimo vietovių problema.

Delegatai skatino ES lygiu **įvertinti, kokį poveikį visuotinės svarbos paslaugų**, įskaitant ir socialines paslaugas, **liberalizavimas ir privatizavimas daro jų kokybei, prieinamumui ir įkandamumui**. ES energijos vartotojų teisių chartija yra kritiškai svarbi, tačiau taip pat reikia imtis priemonių užtikrinti, kad ji valstybėse narėse būtų plačiai publikuojama nacionaliniu, regioniniu ir vietiniu lygiu, ir taip žengti žingsnį link privalomos ES visuotinės svarbos paslaugų sistemos. Tai gyvybiškai svarbu, jei šalia laisvosios rinkos norime užtikrinti ir šias fundamentalias teises.

Finansinė įtrauktis

Daugelis delegacijų buvo labiausiai susirūpinę finansinės įtraukties klausimu. Per daug šeimų ir individų kenčia nuo **pernelyg didelio išiskolinimo**. Tas faktas, kad žmonėms sunku išsaugoti savo banko sąskaitas ir gauti oficialių paskolų su mažomis palūkanomis, tik blogina šią situaciją ir verčia žmones ieškoti pagalbos pas **neoficialius pinigų skolintojus**, kurie paprastai reikalauja tiesiog lupikiškų palūkanų. Jei norime išspręsti šias problemas, **privalome visiems asmenims garantuoti teisę turėti banko sąskaitą, etiškos taupymo sistemos (kredito unijos) ir mikrokreditai bei finansinis švietimas** taip pat gali padėti surasti išeitį iš padėties.

Pagrindinis delegatų reikalavimas – giliau panagrinėti, iš kur atsirado pernelyg didelis išiskolinimas. Paprastai išiskolinama dėl to, kad gaunamų pajamų nepakanka susimokėti už reikiamus daiktus ir paslaugas. Norint išspręsti šią problemą, visose valstybėse narėse reikia užtikrinti adekvačias ir visiems prieinamas minimalių pajamų sistemas ir tokias minimalias pajamas,

kurios leistų žmonėms ne vien egzistuoti, o gyventi išsaugant orumą. Šiuo klausimu buvo tvirtai pareikalauta, kad **ES toliau vykdytų savo išipareigojimus, išvardintus Rekomendacijoje dėl aktyvios įtraukties**, nepamirštant ir išipareigojimo plėtoti adekvačias minimalių pajamų sistemas. Konsultacijų dėl finansinės įtraukties metu delegatai akcentavo, kad ES turi žengti tolimesnį žingsnį, **pripažindama finansines paslaugas viešomis visuotinės svarbos paslaugomis**, ir su bendros ES įstatyminės sistemos pagalba užtikrindama teisę į prieinamą banko sąskaitą ir paskolas su mažomis palūkanomis visiems.

Dalyvavimas

Delegatai kalbėjo ne vien apie savo reikalavimus, bet ir dalinosi informacija apie tai, kas nuveikta jų šalyse minėtose srityse. Delegatai nori **padėti plėtoti ir taikyti strategijas, nukreiptas prieš skurdą**. Jie siūlo **sumažinti atotrūkį tarp ekonominės ir socialinės politikos** ir įvertinti visų sričių politikos įtaką socialinių teisių prieinamumui.

2010-ieji, Europos kovos su skurdu ir socialine atskirtimi metai, turi būti stiprūs metai, kuriais bus išklaustyti žmonės, patiriantys skurdą, o į jų požiūrius – rimtai atsižvelgta. Turi atsirasti realus progresas, kad „faktas, jog gimei skurde, nereikštų nuosprendžio visam gyvenimui“.

Sprendimų ieškojimas

Ponas **SPIDLA**, Europos užimtumo, socialinių reikalų ir lygių galimybių komisaras, pareiškė, kad nemato jokių kitų galimybių, kaip ir toliau siekti lygesnių teisių Europos. Dabar toks metas, kai reikia remti pačias pažeidžiamiausias grupes. Išlaidos socialinei apsaugai ateinančiais mėnesiais stipriai išaugs, tačiau kainą, kurią žmonės sumokės krizės metu, sunku įvertinti.

Jo žodžiais, kiekvienas iš mūsų turi sutelkti visas pastangas, kad visi žmonės galėtų dalyvauti visuomenės gyvenime.

Minimalių pajamų išmokos yra svarbios, bet jų nepakanka. Aprūpinimas būstu vis dar išlieka sudėtinga problema. Daugeliui žmonių neprieinamos pagrindinės bankų paslaugos.

Taigi dėmesį reikia sutelkti į aprūpinimą būstu, apmokymus ir finansinę įtrauktį.

Spidla taip pat teigė, kad veiksmai, nukreipti prieš skurdą ir skirtumą tarp valstybių narių mažinimą turi būti vykdomi kartu. Sunkiose sąlygose gyvena 16% visų europiečių, tačiau daugiau, nei 40% žmonių skursta Lenkijoje, Latvijoje ir Lietuvoje.

Jis taip pat teigė, kad strategijoms, nukreiptoms į skurdo mažinimą, turi būti teikiamas prioritetams kitų politikos sričių atžvilgiu.

Ponia **WEINANDY** iš Socialinės apsaugos komiteto iš pradžių prisiminė tai, ką sakė p. Vignon, Komisijos direktorius: „socialinės pakraipos klausimų negalima išspręsti vien socialine politika“. Reikia įvertinti socialinę visų sričių politikos įtaką.

Kalbėdama apie kai kurių delegatų nusivylimą, kad progreso akivaizdžiai stinga, p. Weinandy priminė, kad po 7-ojo susitikimo Socialinės apsaugos komitetas aprūpinimą būstu paskelbė pagrindine 2009 m. tema, ir pakvietė valstybes nares 2009 m. birželį pranešti, kas yra nuveikta ar veikiama šioje srityje.

„Progresas yra lėtas, bet užtikrintas, ir tikrai stengiamasi laikytis šių Susitikimų rekomendacijų. Deja, esantys skurde negali laukti“, sakė p. Weinandy.

Ludo **HOREMANS**, EAPN prezidentas, surengė prezentaciją apie tai, kaip buvo laikomasi 7-ojo susitikimo rekomendacijų. Jis kalbėjo apie konkrečius, su aktyvia įtrauktimi susijusius principus ir rekomendacijas Buvo minima ir rekomendacija, susijusi su minimalių pajamų sistemų, padėsiančių žmonėms gyventi oriai, poreikiu. Jis taip pat kalbėjo apie Europos parlamento darbą paslaugų srityje ir rekomendaciją išleisti Visuotinės svarbos paslaugų direktyvą. Prezidentas taip pat pabrėžė, kad 2009 m. pagrindinė Social OMC (Atviro socialinės apsaugos koordinavimo metodo) tema yra benamystė ir atskirtis, susijusi su aprūpinimu būstu, kaip ir buvo rekomenduota 7-ojo susitikimo metu. Jis taip pat papasakojo, kaip šie Europos susitikimai buvo tarsi katalizatoriai

panašiams nacionaliniams šimtų žmonių, tiesiogiai susidūrusių su skurdu, susitikimams. Kalbėdamas apie panašias sistemas Europos lygmenyje ir kitus girtinus žingsnius į priekį, jis kartu ir akcentavo tą faktą, kad iki šiol jos pakankamos realios įtakos nepadarė, kad ES valstybėse narėse kovoje su skurdu ir nelygybe pasirodytų teigiami pokyčiai.

Czesław **WALEK**, Čekijos žmogaus teisių ir tautinių mažumų viceministras, akcentavo Apskritojo stalo diskusijų svarbą ir pažadėjo Susitikimo išvadas pranešti Švedijoje 2009 m. spalį. Jis taip pat patvirtino, kad Čekijos pirmininkavimo metu žmonės, patiriantys skurdą, bus skatinami ir dalyvauti kovoje su juo. Nors delegatai pripažino, kad pastangos kliautis Susitikimų rekomendacijomis yra dedamos, vis tik vyravo tvirta nuomonė, kad ataskaitų, kaip yra laikomasi Susitikimų išvadų periodais tarp pačių Susitikimų, sistema turėtų būti aiškesnė.